

Objektivní odpovědnost ve zdravotnictví

Studentská vědecká odborná činnost

Kategorie: magisterské studium

2013

VI. ročník SVOČ

Autor: **Barbora Vráblová**

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci předkládanou do VI. ročníku Studentské vědecké a odborné činnosti (SVOČ) vypracovala samostatně za použití literatury a zdrojů v ní uvedených. Dále prohlašuji, že práce nebyla ani jako celek, ani z podstatné části dříve publikována, obhájena jako součást bakalářské, diplomové, rigorózní nebo jiné studentské kvalifikační práce a nebyla přihlášena do předchozích ročníků SVOČ či jiné soutěže.

Souhlasím s užitím této práce rozšiřováním, rozmnožováním a sdělováním veřejnosti v neomezeném rozsahu pro účely publikace a prezentace PF UK.

V Praze dne 15.4.2013

.....
Barbora Vráblová

Obsah

1. Úvod.....	4
2. Odpovědnost za škodu v souvislosti s poskytováním zdravotní péče	5
3. Objektivní odpovědnost dle ust. § 421a.....	5
3.1 Vztah obecné odpovědnosti dle § 420 a zvláštní odpovědnosti dle § 421a	6
3.2 Subjekty odpovědnosti	6
3.3 Škodní událost	8
3.4 Škoda.....	12
3.5 Příčinná souvislost.....	12
3.6 Spoluzavinění	13
4. Náhrada škody.....	14
4.1 Náhrada imateriální újmy	14
4.2 Náhrada materiální újmy	16
4.3 Srovnání náhrady škody a náhrady v rámci ochrany osobnosti	17
5. Závěr	18
6. Seznam použitých zdrojů.....	19
6.1 Seznam monografií, učebnic a článků.....	19
6.2 Seznam judikatury.....	20

1. Úvod

Poskytovatelé zdravotních služeb se stále častěji stávají terčem žalob, jejichž prostřednictvím lidé požadují odškodnění za poškození zdraví nebo dokonce i za smrt svých blízkých.¹ Dříve byly podobné případy spíše výjimečné. Trend výrazného nárůstu počtu podávaných žalob je zcela jistě dán rostoucí všeobecnou vzdělaností pacientů a jejich povědomím o medicíně, nových možnostech, které její rozvoj přináší, a jejich informovaností o tom, jakým způsobem se bránit v případě neúspěchu léčby či pochybení lékaře. Lidé se učí bojovat za svá práva a klesá jejich ochota tolerovat nepříznivé výsledky léčby. Zatímco dříve pacient vyléčení považoval za zázrak nebo alespoň za velké štěstí, dnes s ním u běžných chorob téměř počítá a s neúspěchem léčby se jen těžko smiřuje.² Zvykáme si, že nás zdraví něco stojí a když nás lékař poškodí, požadujeme náhradu.

V takové situaci je jakákoliv odpovědnost za škodu na zdraví způsobená poskytovateli zdravotní péče tématem velmi aktuálním. Zdá se však, že o objektivní odpovědnosti za škodu způsobenou okolnostmi, které mají původ v povaze přístroje nebo jiné věci, jichž bylo při plnění závazku použito, to platí obzvláště. Tato odpovědnost je totiž vzhledem k tomu, že ke svému vzniku nevyžaduje žádné protiprávní jednání škůdce a že může v okamžiku vzniku škody nastoupit i v případě, že zdravotní péče byla poskytnuta bez jakéhokoliv pochybení lékaře, v praxi uplatňována velmi často. Právě tento fakt mě vedl k výběru tohoto tématu pro mou práci.

Hlavním cílem práce bude určité komplexní zpracování problematiky tohoto zvláštního typu odpovědnosti se zdůrazněním aspektů zvláště problematických pro praktické uplatnění nároků z ní plynoucích. V první části práce bude odpovědnost za okolnosti mající původ v povaze použité věci zasazena do kontextu dalších občanskoprávních odpovědností za škodu, které se v souvislosti s poskytováním zdravotní péče mohou uplatnit. V druhé části se budu věnovat současné právní úpravě odpovědnosti dle § 421a zák. č. 40/1964 Sb., (ačkoliv na objektivním principu jsou postaveny i jiné druhy odpovědnosti za škodu) s tím, že budou rozebrány jednotlivé prvky odpovědnosti a možnost liberace, bude popsán způsob, jakým se určuje výše náhrady způsobené škody a také úskalí dokazování ve sporech o náhradu škody. Zároveň nastíním vývoj judikatury v souvislosti s objektivní odpovědností, zejména to, jakým způsobem judikatura ovlivňuje výklad pojmu *povaha použitého přístroje nebo jiné věci, které bylo při plnění závazku použito*.

1 HECHTOVÁ, A. Zničili jste mi zdraví, plaťte. *Medical Tribune cz* [online], vyd. 21.2.2010 [26-02-2010]. Dostupné z www.tribune.cz/clanek/16641

2 CÍSAŘOVÁ, D. *Trestní právo a zdravotnictví*, str. 10

2. Odpovědnost za škodu v souvislosti s poskytováním zdravotní péče

Občanskoprávní odpovědnost související s poskytováním zdravotních služeb není podle platného práva upravena ve zvláštním předpise. Naopak, i pro odpovědnost ve zdravotnictví se uplatní ustanovení zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále jen „ObčZ.“). Její specifická povaha neplyne z odlišné zákonné úpravy jako spíše ze zvláštnosti vztahu mezi lékařem a pacientem a předmětu tohoto vztahu, kterým je lidský život a zdraví.

V souvislosti s poskytováním zdravotní péče přichází v úvahu více skutkových podstat občanskoprávního charakteru. Pravděpodobně nejčastěji se můžeme setkat s obecnou odpovědností za škodu způsobenou porušením právní povinnosti dle § 420 ObčZ. Dalšími skutkovými podstatami, které se v praxi mohou objevit a o kterých lze v souvislosti s poskytováním zdravotních služeb uvažovat, je odpovědnost za škodu způsobenou okolnostmi, které mají původ v povaze použitého přístroje nebo věci dle § 421a ObčZ. a odpovědnost za škodu způsobenou na vnesených nebo odložených věcech dle § 433 ObčZ. Nelze opomenout také obecnou prevenční povinnost poskytovatelů zdravotních služeb dle §415 ObčZ., jejíž porušení může taktéž vést ke vzniku obecné odpovědnosti za škodu.

3. Objektivní odpovědnost dle ust. §421a

Dle ust. § 421a ObčZ. každý odpovídá i za škodu způsobenou okolnostmi, které mají původ v povaze přístroje nebo jiné věci, jichž bylo při plnění závazku použito. Této odpovědnosti se nemůže zprostit. Odpovědnost se vztahuje i na poskytování zdravotnických, sociálních, veterinárních a jiných biologických služeb.³ Základními zákonnými předpoklady této odpovědnosti je škoda, která vznikla v důsledku kvalifikované škodné události, tj. okolností majících původ v povaze použitého přístroje nebo věci, a příčinná souvislost mezi škodou a škodnou událostí

Občanský zákoník pro takové případy stanovuje přísnou odpovědnost založenou na objektivním principu, tj. pro vznik odpovědnosti není relevantním předpokladem zavinění, jak je tomu u obecné odpovědnosti za škodu. Objektivní odpovědnost je navíc zpřísněna ještě v tom smyslu, že není připuštěn žádný liberační důvod. Jedná se tedy o objektivní odpovědnost absolutní. Osoba plnící závazek bude odpovědná i v případech, kdy postupovala přesně podle návodu, podle současného stavu vědy a techniky, lege artis atd.⁴ V konkrétních případech je nicméně nutné zkoumat, zda není dáno spoluzavinění poškozeného dle ust. § 441 ObčZ. Pokud by spoluzavinění

³ Ustanovení §421a Občanského zákoníku

⁴ ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník, Komentář*, str. 1085

dáno bylo, škůdce by za škodu neodpovídal v rozsahu, v jakém si ji poškozený způsobil sám.

3.1 Vztah obecné odpovědnosti dle §420 a zvláštní odpovědnosti dle §421a

Nejvyšší soud ve svých rozhodnutích opakovaně zabýval otázkou vztahu mezi obecnou odpovědností za škodu dle ust. § 420 a odpovědností za škodu mající původ v povaze použitého přístroje dle ust. § 421a. V rozsudku ze dne 31. srpna 2004 (sp. zn. 25 Cdo 2542/2003) se vyjádřil takto: „Bylo-li v řízení znaleckým posudkem prokázáno, že příčinou poškození zdraví žalobkyně byl lékařský zákrok (obstřík krční páteře), jenž byl žalovaným proveden technicky nesprávně, pak i za situace, kdy aplikovaná látka (mezokain) vyvolala u žalobkyně alergickou reakci a následnou chemickou myelitidu, nelze dovodit, že škoda na zdraví byla žalobkyni způsobena okolnostmi, jež mají původ v povaze použitého léku (látky), nýbrž odpovědnost žalovaného za chybný zákrok je třeba posuzovat podle § 420 obč. zák., neboť právě chybný způsob provedení tohoto zákroku žalovaným byl vyvolávajícím činitelem poškození zdraví žalobkyně.“

Jak již bylo řečeno, odpovědnost podle § 421a je odpovědností objektivní, které se nelze zprostit, a dopadá jak na osoby právnické, tak i fyzické. Okolnosti, které mají původ v povaze přístroje nebo jiné věci, jsou např. okolnosti, které vyplynou z vadnosti přístroje⁵ (např. rentgenového přístroje, injekční stříkačky, léku apod.), přičemž není rozhodné, zda jde o vadnost vyskytující se ojediněle, opakovaně nebo pravidelně. Jestliže by k onemocnění pacienta došlo např. v důsledku použití nesterilní injekční jehly při léčebném zákroku, jde o objektivní odpovědnost zdravotnického zařízení za škodu tím způsobenou pacientovi na zdraví. Toto ustanovení však nedopadá na odpovědnost za vadnost zákroku lékaře. V takovém případě je dána obecná odpovědnost podle § 420.

3.2 Subjekty odpovědnosti

Subjekty odpovědnostního vztahu jsou pravidelně označováni jako poškozený a škůdce. Poškozeným bude u odpovědnosti za škodu související s poskytováním zdravotní péče nejčastěji přímo pacient. Není nicméně vyloučeno, aby poškozeným byla i jiná osoba. Tak by tomu mohlo být například v případě, že dojde k usmrcení pacienta a pozůstalým dle ust. § 444 bude náležet jednorázové odškodnění nebo v situacích, kdy léčebné výlohy za poškozeného platí někdo jiný, typicky rodiče za své nezletilé dítě. V případech, kdy však dojde ke vzniku škody na zdraví pacienta

⁵ Viz. následující kapitola Škodní událost

a bude poskytována náhrada za bolest a ztížení společenského uplatnění, bude subjektem odpovědnostního vztahu pouze pacient.

Subjektem odpovědným za způsobenou škodu (škůdcem) bude vždy poskytovatel zdravotních služeb (zdravotnické zařízení). Tím může být jak osoba fyzická, tak osoba právnická, která získala oprávnění k poskytování zdravotních služeb podle zákona č. 372/2011 Sb. o poskytování zdravotních služeb. Jestliže by poskytování zdravotní péče bylo organizováno tak, že ji poskytuje lékař v své soukromé ordinaci, bude se pojem lékař a zdravotnické zařízení překrývat. Pokud je zdravotní péče poskytována například příspěvkovou organizací zřizovanou státem nebo krajem, bude subjektem odpovědnosti taková osoba.⁶ Jednotliví zaměstnanci poskytovatele zdravotních služeb jako právnické osoby za škodu vzniklou poskytnutím zdravotní péče dle ust. § 421a zpravidla neodpovídají. Tím ale není dotčena jejich pracovněprávní odpovědnost.

Tato odpovědnost plynoucí z pracovněprávního vztahu mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem je upravena v části jedenácté zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce. Zaměstnanec je odpovědný za škodu, kterou způsobil zaviněným porušením svých pracovněprávních povinností, a je povinen zaplatit zaměstnavateli skutečnou škodu. Pokud byla škoda způsobena z nedbalosti, je výše náhrady stanovena maximální částkou nepřevyšující čtyřapůlnásobek jeho měsíčního výdělku. Je-li však škoda způsobena úmyslně, v opilosti nebo po požití jiných návykových látek, není výše náhrady nijak omezena.⁷ Pracovněprávní odpovědnost zaměstnance by se tedy uplatnila v případech, kdy by došlo k porušení jeho povinností. Typickým případem mohou být situace, kdy lékař zapomene v těle pacienta operační nástroje nebo roušku. V situacích, kdy však je škoda způsobena povahou přístroje nebo jiné věci, které bylo pro plnění závazku použito, a kdy je absence zavinění lékaře zřejmá, odpovědnost zaměstnance je v podstatě vyloučena. Účastníkem přímého odpovědnostního vztahu by se zaměstnanec mohl stát jedině tehdy, bylo-li jeho jednání excesem podstatně vybočujícím z rámce pracovních povinností.⁸

Pokud ke vzniku škody došlo použitím vadného nástroje nebo věci, má zdravotnické zařízení možnost uplatňovat vůči výrobcí či dodavateli věci nároky na náhradu škody plynoucí z odpovědnosti za vadu věci. Příkladem, kdy zdravotnické zařízení uplatňovalo nárok na náhradu škody u výrobce, byl případ z roku 2002, kdy došlo ke vznícení inkubátoru. V důsledku vznícení došlo k těžkému popálení dítěte umístěného uvnitř inkubátoru. Ke vznícení došlo v důsledku elektrického zkratu, který byl vyvolán tím, že jedna ze sester vložila do inkubátoru ruce se zbytky dezinfekce. Zdravotnické zařízení proto žalovalo výrobce inkubátoru, nepodařilo se mu však

6 HOLČAPEK, T. *Dokazování v medicínskoprávních sporech.*, str. 31

7 Ustanovení §250 a §257 Zákoníku práce

8 HOLČAPEK, T. op. cit. sub. 6, str. 31

prokázat, že při jeho používání byly skutečně dodrženy všechno bezpečnostní pokyny výrobce.

Dalším subjektem odpovědnostního vztahu se s ohledem na povinnost zdravotnických zařízení mít po celou dobu poskytování zdravotní péče uzavřenou smlouvu o pojištění mohou stát také pojišťovny, které v určitých případech mohou být povinny zaplatit poškozenému alespoň část náhrady škody.

3.3 Škodní událost

Základním předpokladem vzniku obecné odpovědnosti za škodu je vždy porušení právní povinnosti, tedy jednání, které je v rozporu s právním řádem. Pro vznik odpovědnosti dle § 421a se ovšem protiprávní jednání nevyžaduje. Právě naopak, protiprávní jednání zpravidla nebude dáno, neboť odpovědnost vzniká při plnění závazku, které je typicky po právu.⁹ Rozpor s právem tedy tkví v samotném vzniku škody, tj. v protiprávním výsledku jednání subjektu. Proto bývá objektivní odpovědnost označována také jako odpovědnost za výsledek. Předpokladem této odpovědnosti je jednání (relevantní škodní událost), které zde spočívá v použití nástroje, přístroje, podání léku, aplikaci určité látky atd., a toto jednání vyvolá u pacienta poškození jeho zdraví (škodu).¹⁰ Přístrojem nebo jinou věcí je chápán jakýkoliv hmotný předmět, který byl použit při plnění závazku, zahrnuje také součásti věci a její příslušenství. Podle ust. § 421a se navíc odpovědnost za škodu neuplatní pouze u přístrojů, které jsou bezprostředně použity při zákroku, ale také jakékoliv jiné věci, které jsou použity v souvislosti se zákrokem. Vedle zdravotní techniky a nástrojů se tak může jednat o léčivé látky, zdravotnické pomůcky, materiál nebo technické zázemí ordinace. Může jím být např. rentgenové přístroj, injekční stříkačka, podaný lék, očkování, nebo i věci, které s poskytováním zdravotních služeb úzce souvisí, např. vyšetřovací lůžko, zubařské křeslo atd. V jednom z případů bylo například zjišťováno, zda konstrukcí opěrky ruky u operačního stolu mohlo dojít k ochrnutí horní končetiny pacienta, když do ní během operace byla zavedena kanyla. V jiném případě pacient žaloval svého zubaře, když v průběhu zubařského zákroku došlo k nečekanému pádu zubařského křesla, na kterém pacient seděl, což u pacienta způsobilo zlomeninu ruky. Za věc ve smyslu § 421a lze patrně považovat i lidskou krev používanou při poskytování zdravotní péče, zejména při transfuzi. V praxi jsou známy případy, kdy byli pacienti odškodněni poté, co byli při krevní transfuzi nakaženi hepatitidou typu C. Není také bez zájmu, že za škodu se nepovažuje škodlivá reakce vyvolaná transplantovaným orgánem (přestože tento je považován jako každá část lidského těla za věc, byť za *res extra commercium*) a to z toho důvodu, že při transplantaci jde vždy

9 HOLČAPEK, T. op. cit. sub. 6, str. 46

10 Rozsudek Nejvyššího soudu ze 31.3. 2010, sp. zn. 25 Cdo 4758/2008

o riziko, s nímž se již předem počítá jako s újmou menší závažnosti, než jsou ohrožené hodnoty, v tomto případě život pacienta, který je transplantací prodlužován.¹¹ Pro posouzení odpovědnosti za škodu není rozhodné zda, poskytovatel zdravotních služeb je vlastníkem věci nebo zda za údržbu a řádný chod odpovídá někdo jiný. Subjektem odpovědnosti je vždy ten, kdo k plnění svého závazku přístroje či jiné věci použil a z jehož použití vznikla škoda.¹²

Občanský zákoník hovoří o tom, že škoda byla způsobena okolnostmi, které mají původ v povaze takového přístroje nebo věci. V objasnění pojmu „okolnosti mající původ v povaze přístroje nebo věci“ sehrála velmi významnou úlohu judikatura Nejvyššího soudu. V jednotlivých rozsudcích můžeme sledovat výrazný posun ve výkladu tohoto pojmu. Nejvyšší soud ve své judikatuře dospěl od původního restriktivního výkladu k výkladu poměrně extenzivnímu.

Jedním z důležitých rozsudků Nejvyššího soudu je rozsudek ze dne 29. července 2009 (sp. zn. 25 Cdo 2046/2007). Poškozený zde žaluje zdravotnické zařízení za škodu na zdraví, která mu vznikla v důsledku komplikací, jež se objevily v průběhu laparoskopické operace jícnu. Ty byly způsobeny tím, že při použití troakaru nedošlo ke skrytí nože a operatér ho zavedl hlouběji než měl. Operační nástroj užitý při laparoskopické operaci (troakar) je nástrojem na jedno použití a je konstruován tak, že při operativním úkonu, který se provádí prvně naslepo, je zaveden do dutiny břišní a nůž je v pracovní poloze vysunut, dokud překonává odpor, k jeho skrytí dochází po proniknutí do dutiny břišní.

Nejvyšší soud judikoval: *„Žalobce byl na svém zdraví poškozen pořezáním v dutině břišní tímto operačním nástrojem, pro nějž je charakteristická jeho konstrukce a ostrost, a právě tyto jeho vlastnosti byly vyvolávajícím činitelem poškození jeho zdraví při operačním zákroku. Příčina vzniku škody na zdraví žalobce spočívá tedy v povaze tohoto přístroje, který při použití ke svému účelu je způsobilý vyvolat určitý škodný následek a v daném případě jej také způsobil. Okolnost, jež poranění způsobila a jež má původ v povaze přístroje užitého při lékařském zákroku, spočívá tedy v jeho charakteristických vlastnostech.“* Zejména poslední věta tohoto úryvku je velmi podstatná. Nejvyšší soud vyjádřil názor, že povahou věci se rozumí jeho charakteristické vlastnosti. V tomto případě byla charakteristickou vlastností ostrost. Pokud bychom úvahu dovedli dále, mohli bychom dospět k poměrně absurdnímu závěru, že u jakéhokoliv zákroku, v důsledku něhož vznikne škoda na zdraví pacienta a při němž byl použit např. skalpel (za předpokladu příčinné souvislosti mezi poškozením zdraví a použitím skalpelu), jehož charakteristickou vlastností je ostrost, zdravotnickému zařízení by odpovídalo pacientovi za škodu.

Dalším velmi významným rozhodnutím, zejména z pohledu extenzivnosti výkladu pojmu

11 FIALA, J., KINDL, M. a kol., *Občanské právo hmotné*, str. 554

12 ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M. a kol., op. cit. sub. 4, str. 1084

„okolnost mající původ v povaze použité věci“, je rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. října 2006 (sp. zn. 25 Cdo 1129/2005). Žalobce utrpěl při operaci krční páteře poškození míchy s trvalými následky, které spočívaly v ochrnutí všech čtyř končetin a v těžké poruše vyprazdňování. Lékaři zvolili operaci s použitím tzv. drátěných kliček. K poškození míchy došlo při podsouvání drátěné kličky pod oblouky krčního obratle a to v důsledku anatomických dispozic poškozeného, které způsobily, že klička začala míchu utlačovat. Lékaři kličku vyjmuli ihned poté, co zjistili, že na míchu tlačí. Dle názoru znalce byla operace správně indikována i provedena. Nejvyšší soud vyjádřil názor, že *„nelze od sebe oddělovat samo o sobě statické působení (tlak na míchu) zavedené drátěné kličky na místě, od postupu při podsouvání kličky pod oblouky krčních obratlů. Použitím věci (přístroje) v daných souvislostech zákon rozumí ty úkony, které jsou nebytné pro řádné fungování věci, popřípadě dosažení účelu (stavu) sledovaného jejím užitím. Proto ani nemůže být významné, zda k poškození zdraví (míchy) došlo již při vlastním zavádění drátěné kličky (podsouvání pod oblouky obratle) anebo až po její konečné fixaci. (...) Žalobce byl na svém zdraví poškozen tlakem drátěné kličky na míchu uvnitř páteřního kanálu. Právě tento tlak je okolností, jež poranění způsobila a jež má původ v povaze věci užití při lékařském zákroku, tedy v charakteristické vlastnosti materiálu, kterou je tvrdost drátěné kličky.“*

K tomuto rozsudku se Nejvyšší soud znovu vyjádřil v rozhodnutí ze dne 30. listopadu 2012 (sp. zn. 25 Cdo 1475/2011) v souvislosti s případem, kdy bylo zdravotnické zařízení žalováno pro škodu na zdraví, které pacientce vzniklo v důsledku operace krčku stehenní kosti spojené s náhradou kyčelního kloubu. Ze znaleckého posudku vyplynulo, že potíže byly způsobeny poraněním sedacího nervu, a to buď tlakem háku, který se při operaci kyčelního kloubu používá, nebo přetažením nervu při umístění protézy do kloubní jamky. Dle názoru Nejvyššího soudu *„nelze proto považovat za správný závěr odvolacího soudu, že bez ohledu na to, jakým způsobem konkrétně došlo k poranění sedacího nervu, je okolností ve smyslu § 421a obč. zák., jež poranění přivodila, sama obecně užívaná technologie operativního výkonu založená na nutnosti použití chirurgických háků a na usazení náhradního kloubu zatlačením do kloubní jamky. Takový výklad již tak přísného ustanovení je nepřiměřeně rozšiřující a tudíž nesprávný, neboť zákonný požadavek původu ve vlastnostech věci zaměňuje s charakterem či riziky jimi prováděné činnosti (výkonu) (...)U odpovědnosti podle § 421a obč. zák. se předpokládá, že vyvolávajícím činitelem poškození zdraví je při zákroku vlastnost konkrétní věci (přístroje či nástroje), která při použití ke svému účelu je způsobilá vyvolat určitý škodlivý následek a také jej způsobila. Soudní praxe shledala takové charakteristické vlastnosti, jež způsobily poškození zdraví pacienta např. v konstrukci operačního přístroje, jeho ostrosti (srov. již citovaný rozsudek sp. zn. 25 Cdo 2046/2007) či vlastnosti materiálu*

(srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 10. 2006, sp. zn. 25 Cdo 1129/2005).“

Posledním rozhodnutím, které zmíním, je rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 26. května 2011 (sp. zn. 25 Cdo 1240/2009), ve kterém se zabývá otázkou náhrady škody na zdraví způsobené aplikací léku. Žalobkyně byla hospitalizována s podezřením na erysipel (akutní infekční onemocnění kůže způsobené bakterií z rodu streptokoků). Podrobila se lékařskému zákroku, při němž jí na pokyn žalované její zdravotní sestra aplikovala penicilin. Ten u žalobkyně vyvolal stav označovaný jako Hoigneého syndrom, který se zpravidla projevuje zmateností, zrakovými a sluchovými halucinacemi a strachem o život. Následkem tohoto syndromu došlo u žalobkyně k dočasné poruše duševního zdraví v podobě posttraumatické stresové poruchy. Dle Nejvyššího soudu: *„Jinou věcí ve smyslu citovaného ustanovení se v oblasti poskytování zdravotní péče rozumí i látka aplikovaná pacientovi, tedy lék či léčebný přípravek, který se podává při plnění závazku zdravotnickým zařízením, jak tomu bylo i v posuzované věci. Okolností, jež má původ v povaze léčiva, je nejen jeho vada či chybějící vlastnost (např. je infikován), kterou by lék měl mít, ale také jeho vlastnosti, jimiž se při svém použití projevuje, ať už typické či charakteristické nebo naopak neobvyklé či nepředpokládané. Odpovědnost podle § 421a obč. zák. je dána, jestliže konkrétní újma byla způsobena okolnostmi, jež přímo vyplývají z povahy léku, použitého při poskytnutí zdravotnické služby, tedy též v případě, že i při správné aplikaci byly jeho účinné složky způsobilé vyvolat v organismu nepříznivou reakci spojenou s újmou na zdraví. Není přitom relevantní, jde-li o důsledky rizika, které je s použitím léku obecně či obvykle spojeno, ani to, zda potenciální škodlivé účinky použití léku jsou známy nebo zda ke škodě dochází zcela ojediněle.“*

Podle výše zmíněného rozsudku Nejvyššího soudu okolností mající původ v povaze věci jsou myšleny také nepříznivé účinky léku, které pacientovi byly přímo aplikovány, tj. v případě, kdy lékař pacientovi lék aplikuje, ponese objektivní odpovědnost a to i v případě, že pacient byl o nepříznivých účincích léku poučen a dal k jeho aplikaci souhlas. Odlišně by ovšem byla posuzována situace, kdy lékař pacientovi daný lék pouze předepsal a následně při užití léku samotným pacientem vznikla škoda na zdraví. V takových případech může být odpovědnou osobou také výrobce nebo dodavatel léku nebo držitel rozhodnutí o jeho registraci. Výrobce léku by byl odpovědným v případě, kdy lék samotný byl z hlediska zdraví závadný, tj. zpravidla tehdy, kdy konkrétní lék byl závadný a způsobil potíže u řady pacientů. Výrobce by se své odpovědnosti mohl zprostit, pokud by prokázal, že stav vědeckého poznání v době uvedené léku na trh neumožňoval zjistit jeho vadu. Držitel rozhodnutí o registraci by odpovídal za škodu způsobenou v důsledku účinků léku neuvedených v souhrnu údajů o přípravku. Této odpovědnosti se nemůže zprostit, musí být nicméně prokázáno, že vznik takové škody zavinil. Lékař ponese odpovědnost v případě, kdy

lék byl sám o sobě neškodný, ale lékař jej nesprávně předepsal, v případě kdy předepsal neregistrovaný lék nebo v případě, že lék předepsal v rozporu se souhrnem údajů o něm.

3.4 Škoda

Škodou se podle judikatury rozumí každá materiální újma, kterou lze objektivně vyjádřit v penězích. Rozlišuje se škoda skutečná (*damnum emergens*) a ušlý zisk (*lacrum cessans*). Hovoříme-li o odpovědnosti za škodu ve zdravotnictví, zcela jistě si nevystačíme s pojetím škody jako újmy čistě majetkové. Nebude dostačující pouhé konstatování, že došlo ke škodě na majetku pacienta tím, že byl nucen hradit náklady spojené s léčbou, nebo v důsledku poškození zdraví nemohl být pacient po určitou dobu ekonomicky aktivní. Je třeba si uvědomit, že v případě poškození zdraví vzniká také újma nemateriální, která pro pacienta může být, a zpravidla tomu tak také bude, mnohem významnější než újma materiální. Může se jednat zejména o vytrpěnou bolest, odškodňovanou v rámci tzv. bolestného, či o ztrátu možnosti poškozeného vykonávat určitou činnost, nahrazovanou v rámci náhrady za tzv. ztížení společenského uplatnění. Mezi obzvláště zajímavé otázky, se kterými je možné se při studiu odpovědnosti za škodu ve zdravotnictví setkat, bychom mohli zařadit také otázku, zda lze za škodu považovat také narození zdravého dítěte po *non lege artis interrupci*. Otázka žalob *wrongful birth* a *wrongful life*¹³ jsou problematické nejen z pohledu právního, ale zvláště z pohledu etického. V kapitole Náhrada škody bude podrobněji rozpracován způsob, jaký se určuje výše náhrady škody, a srovnání náhrady škody na zdraví a životě s náhradou přiznávanou v rámci ochrany osobnosti.

3.5 Příčinná souvislost

Příčinná souvislosti musí být v případě objektivní odpovědnosti za škodu podle § 421a ObčZ. musí být dána mezi škodnou událostí a škodou, tak jak byly vymezeny v předchozích

13 *Wrongful birth* - v případě postiženého dítěte matka, popř. oba rodiče tvrdí, že k postižení dítěte došlo v důsledku chybného zákroku lékaře, který při vyšetření nezjistil např. *Downův syndrom*. Lékařem špatně stanovená diagnóza znemožnila matce podstoupit umělé přerušování těhotenství. Škodou, která taktó rodičům vzniká, mohou být zvýšené ekonomické výdaje, které lze spojovat s péčí o taktó postižené dítě. Druhou situací je, že se kvůli špatně provedenému zákroku narodí dítě zdravé. Modelovým případem bývají nesprávně provedené sterilizace. Samozřejmě nelze vyloučit ani kombinace jednotlivých stavů – sterilizace je provedena, ale nesprávně a dítě se narodí, ale postižené.

Wrongful life - žalovaným je lékař, který neobjevil takovou vadu nenarozeného dítěte, která by matku mohla přesvědčit k přerušování těhotenství. Není ovšem vyloučeno, aby pasivně legitimovaným subjektem byl i sám rodič (zpravidla matka), který odmítl ukončit život dosud nenarozeného dítěte, a to i přesto, že věděl o jeho nemoci. Žaloby často bývají odmítány, protože soudy odmítají poměřovat cenu lidského života, i když nějakým způsobem postiženého, se smrtí.

kapitolách. Poškozený je povinen prokázat, že mezi nimi existuje vztah příčiny a následku. Ke vzniku odpovědnosti musí být příčinná souvislost vždy prokázána bezpečně. Nelze vycházet jen z určité pravděpodobnosti příčinného vztahu. V konkrétních sporech, kdy soud příčinnou souvislost zjišťuje, musí vždy nejprve izolovat občanskoprávně relevantní příčinu, resp. příčiny, tj. okolnost mající původ v povaze použité věci, a následek. Následně soud zvažuje, zda daná okolnost byla skutečně příčinou vzniku škody, tj. zda by ke škodě jinak nedošlo (příčinnou souvislosti totiž nelze zaměňovat za pouhou časovou návaznost a souvislost).¹⁴ Prokázání příčinné souvislosti bývá v praxi obvykle nejproblematictější. Důvodů je hned několik.

V první řadě je nutné si uvědomit, že medicína je komplexní a složitou vědou. Zdravotní stav pacienta je ovlivněn nesčitelným množstvím faktorů a málokdy je možné říci, že jeho stav byl způsoben jednou konkrétní okolností. Odpovědnost za škodu způsobenou okolnostmi, které mají původ v povaze přístroje nebo jiné věci však nelze dovodit, pokud není příčinná souvislost nepochybně prokázána.¹⁵

Další úskalí může spočívat ve znaleckých posudcích. Protože ani poškozený pacient ani sám soudce obvykle nemají lékařské vzdělání, má ve fázi prokazování příčinné souvislosti významné slovo znalec z oboru. Problematickým momentem ve vyjádření znalce může zohlednění situace, ve které se konající zdravotník nacházel v době, kdy byla škoda pacientovi způsobena. Je zřejmé, že ve chvíli, kdy znalec posudek vytváří, má dostatek času na rozmyšlení, jaké řešení zvolit, může tudíž přijít s lepším řešením, než které zvolil lékař v rozhodnou chvíli, kdy byl nucen jednat okamžitě. Je také velmi zásadní, aby byl znalec schopen odpoutat se od poznatků, kterými disponuje ve chvíli vypracovávání posudku, tj. informacemi o výsledku zákroku, které ovšem škůdce ve chvíli zákroku znát nemohl. Podle judikatury Nejvyššího soudu je znalec povinen hodnotit postup lékaře tzv. *ex ante*, tj. na základě informací, které měl lékař v době rozhodování k dispozici.¹⁶

Jiným problémem může být také fakt, že pro určitou situaci může existovat několik různých doporučených či standartních postupů a každý lékař může zastávat různý názor na to, jaký postup zvolit. V praxi se tak např. vyskytl případ, kdy bylo ve třech na sobě nezávisle probíhajících soudních řízeních vypracováno dvanáct posudků, z nichž ani dva nebyly shodné a mnohé se dokonce diametrálně lišily.¹⁷

14 KNAPPOVÁ, M., ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J. a kol. *Občanský právo hmotné*, str. 448

15 Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.10.2002, sp. zn. 25 Cdo 1003/2005, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31.8.2004, sp. zn. 25 Cdo 2542/2003

16 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22.3.2005, sp. zn. 7 Tdo 219/2005

17 MACH, J. *Lékař a právo. Praktická příručka pro lékaře a zdravotníky*, str. 16

3.6 Spoluzavinění

Jak občanský zákoník uvádí v ust. § 421a, odpovědnosti za škodu se nelze zprostit. Neexistují žádné liberační důvody a tento typ odpovědnosti je tedy jako jediný v celém občanském zákoníku odpovědností absolutní.¹⁸ To ovšem nemění nic na tom, že i v případě odpovědnosti za výsledek nebude škůdce odpovídat za škodu v rozsahu, v jakém si ji poškozený způsobil sám. Škůdce je sice povinen případný podíl poškozeného na vzniku škody prokázat, nicméně nezáleží na tom, zda si poškozený způsobil škodu zaviněně nebo nikoliv.¹⁹

Žalovaná strana, tedy poskytovatel zdravotních služeb, může například argumentovat spoluzaviněním pacienta v tom smyslu, že nebyl informován o dědičné zátěži, přesných okolnostech vzniku úrazu nebo jiných důležitých informacích, které jsou nezbytné pro správné určení diagnózy. Námitku lze použít také v situaci, kdy se má pacient dostavit k lékaři na prohlídku, ale v daném termínu lékaře nenavštíví nebo i tehdy, když lékař stanoví, jaký pooperační režim musí pacient dodržovat a pacient tak nečiní. Je zde nicméně nutné zmínit dvě důležité skutečnosti. V první řadě, aby byl poskytovatel schopný prokázat spoluzavinění žalobce, musí být vždy vše zaznamenáno ve zdravotnické dokumentaci. Pokud tedy žalovaný argumentuje tím, že vycházel při určování diagnózy z nesprávných údajů, pak je nutné, aby veškeré údaje byly v dokumentaci uvedeny, stejně tak v případě, že žalovaný tvrdí, že pacient nedodržel pooperační režim, musí být v dokumentaci uveden fakt, že pacient o takovém režimu byl poučen. Zadruhé je důležité si uvědomit, že pacient je obvykle laik a nemusí tudíž být vždy schopný správně rozumět danému problému. Důležitou roli pak hraje schopnost lékaře pacienta informovat srozumitelným způsobem a schopnost klást otázky tak, aby se od pacienta dozvěděl takové informace, které jsou pro poskytování zdravotní péče podstatné.

4. Náhrada škody

4.1 Náhrada imateriální újmy

Ačkoliv je škoda chápána jako újma majetková, hradí se poškozenému v rámci náhrady škody při škodě na zdraví tzv. bolestné a náhrada za ztížení společenského uplatnění, které jsou svou povahou odškodněním újmy nehmotné. Přesto se hradí jako právo na náhradu škody s tím, že

18 ŠKÁROVÁ, M. Odpovědnost za škodu na zdraví pacienta způsobenou lékařem či zdravotnickým zařízením. *Zdravotnictví a právo*, 2008, číslo 3 – 4, str. 15

19 ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HUMLÁK, M. a kol., op. cit. sub. 12, str. 1085

jiné újmy nehmotné povahy pak nemohou být v rámci náhrady škody hrazeny.²⁰ Náhrada škody na zdraví a životě je upravena v § 444 až 449 ObčZ. Škoda na zdraví se hradí výlučně v penězích, a to jednorázově podle § 444 a peněžitým důchodem v případech uvedených v § 445 a násl. Dle ust. § 444 se při škodě na zdraví jednorázově odškodňují bolesti poškozeného a ztížení jeho společenského uplatnění. Určení rozsahu takovéto imateriální újmy (tzn. určení do jaké míry se újma, na jejíž náhradu má poškozený právo, hradí)²¹ je podle současné právní úpravy podrobněji vymezena ve vyhlášce Ministerstva zdravotnictví č. 440/2001 Sb. o odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění.

Bolestným se ve smyslu této vyhlášky rozumí nejen bolesti, které poškozený vytrpěl přímo při úrazu, ale také při jeho léčení a odstraňování jeho následků. Ztížením společenského uplatnění je trvalé poškození zdraví, které poškozenému ztěžuje nebo znemožňuje plnění jeho společenských úkolů, má nepříznivý vliv na uspokojování jeho životních a společenských potřeb atd. Může se jednat např. o snížení okruhu možných zaměstnání, omezení osobního uplatnění v oblasti kultury, sportu apod.

Výše náhrady za bolest a za ztížení společenského uplatnění se stanoví na základě lékařského posudku, kdy lékař podle přílohy citované vyhlášky ohodnotí utrpenou újmu počtem bodů, přičemž za každý bod se poskytuje náhrada 120 Kč. Pro tyto účely se sčítají všechny utrpené újmy, ke kterým došlo při léčení, rehabilitaci apod. Platí, že náhrada škody se vztahuje na veškeré následky, které vznikly danou škodnou událostí, nehledě na to, zda vznikly v jednom časově soustředěném úseku, nebo se projevovaly postupně i s odstupem několika let.²² V odůvodněných případech může soud maximální náhradu překročit. Znalcem uvedený počet bodů je tedy jen základem pro stanovení počtu bodů soudem se zřetelem na konkrétní případ. Nejvyšší soud dne 12.1.2011 (sp. zn. Cpjn 203/2010) vyslovil stanovisko, že *„předpokladem přiměřeného zvýšení odškodnění stanoveného na základě bodového ohodnocení v lékařském posudku (...) je existence takových vyjimečných skutečností, které umožňují závěr; že, zejména vzhledem k uplatnění poškozeného v životě a ve společnosti, kupříkladu při uspokojování jeho životních a společenských potřeb, včetně výkonu dosavadního povolání nebo přípravy na povolání, dalšího vzdělávání a možnosti uplatnit se v životě rodinném, politickém, kulturním a sportovním, i s ohledem na věk poškozeného v době vzniku škody na zdraví i na jeho předpokládané uplatnění v životě, nelze omezení poškozeného vyjádřit jen základním odškodněním za ztížení společenského uplatnění.“*

Za škodu usmrcením náleží jednorázové odškodnění pozůstalým, kteří jsou taxativně

20 Nález Pl. ÚS 16/04 ze dne 4.5.2005 (N 98/37 SbNU 321; 265/2005 Sb.)

21 ELIÁŠ, K. Obsah, způsob a rozsah náhrady škody v soukromém právu II. *Právní rádce*. 2008. číslo 1. str. 4

22 ELIÁŠ, K. *Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek §1-487*, str. 527

vyjmenování v § 444 odst. 3. Manželovi nebo manželce, rodiči, dítěti a osobě blízké žijící ve společné domácnosti náleží odškodnění ve výši 240 000 Kč, sourozenci ve výši 175 000 Kč a rodiči při ztrátě dosud nenarozeného dítěte ve výši 85 000 Kč. Takováto úprava může být označena za jednoduchou a naprosto přehlednou, na druhou stranu však také značně formální a postrádající ambici přihlížet k odlišnostem konkrétního skutkového stavu v každé jedinečné věci.²³ Ze strany některých odborníků pak zaznívá názor, že celá stávající úprava, která lidské zdraví počítá na body, je neetická a v rozporu s ústavním pořádkem.²⁴ Právo na náhradu škody představuje nárok zcela osobní povahy ve smyslu ust. § 579 ObčZ., tj. nárok zaniká smrtí poškozeného bez ohledu na to, zda bylo o nároku na náhradu již pravomocně rozhodnuto nebo ne. Takže pravomocně pravomocně přiznaná náhrada nemateriální újmy nemůže být součástí dědictví, pokud ještě nebyla vyplacena. Tento fakt tak poněkud nelogicky zvýhodňuje škůdce, který poškozeného rovnou usmrtí, před škůdcem, který způsobí pouze těžkou újmu na zdraví.²⁵

4.2 Náhrada materiální újmy

Vedle náhrady za vytrpěnou bolest a stížení společenského uplatnění náleží poškozenému také náhrada ztráty na výdělků. Ta se hradí peněžitým důchodem a tvoří ji náhrada za dobu pracovní neschopnosti, vypočtena jako rozdíl mezi průměrným výdělkem poškozeného a nemocenským, a náhrada po pracovní neschopnosti v případě částečné nebo úplné invalidity, vypočtena jako rozdíl mezi předchozím průměrným výdělkem a výdělkem dosahovaným po poškození na zdraví s případným připočtením invalidního nebo částečně invalidního důchodu. Dále poškozenému vzniká nárok na náhradu ztráty na důchodu, která představuje rozdíl mezi výší důchodu, na který by měl poškozený nárok, pokud by do průměrného měsíčního výdělků, z něhož byl důchod vyměřen, byla zahrnuta náhrada za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti, a výší důchodu, na který mu fakticky nárok vznikl. Poškozenému náleží také náhrada účelně vynaložených nákladů spojených s léčbou.

V případě smrti poškozeného mají pozůstalí nárok na výživné, které se hradí peněžitým důchodem těm osobám, kterým poškozený výživu poskytoval nebo měl povinnost poskytovat, a na náhradu účelně vynaložených nákladů spojených s pohřbem. Právo na náhradu škody se promlčí za dva roky ode dne, kdy se poškozený dozvěděl o škodě a o tom, kdo za ni odpovídá (tzv. subjektivní

23 VOJTEK, P. Odškodňování bolesti a stížení společenského uplatnění, včetně nároků pozůstalých. *Zdravotnictví a právo*. 2008. číslo 3 – 4. str.12.

24 DOLEŽAL, A., DOLEŽAL, T. Několik poznámek k aktuálním rozhodnutím soudů ve věcech náhrady škody na zdraví a kompenzace imateriální újmy. *Právní rozhledy*. 2008. číslo 15. str. 563

25 DOSTÁL, O. Náhrada škody způsobené lékařským zákrokem – základní pravidla a problémy. *Právo a medicína*. 28.1.2002, str. 1-2

promlčecí lhůta). Musí jít vždy o prokázanou vědomost, nikoli pouze o možnost dozvědět se uvedené skutečnosti.²⁶ Nejpozději se právo na náhradu škody promlčí za tři roky, a jde-li o škodu způsobenou úmyslně, za deset let ode dne, kdy došlo ke škodné události (tzv. objektivní promlčecí lhůta). Promlčecí lhůty běží nezávisle na sobě, a skončí-li běh pouze jedné z nich, právo se promlčí vzdor tomu, že druhá promlčecí lhůta dosud běží. Výjimkou je případ škody na zdraví, kde se dle ust. § 106 odst. 2 ObčZ. uplatní pouze subjektivní promlčecí lhůta.

4.3 Srovnání náhrady škody a náhrady v rámci ochrany osobnosti

Právo každé fyzické osoby na ochranu její osobnosti je zakotveno v § 11 ObčZ. Je zaručeno právo na ochranu její osobnosti, zejména pak života a zdraví, občanské cti a lidské důstojnosti, jakož i soukromí, jména a projevů osobní povahy. Taková ochrana je fyzickým osobám zaručena také v Listině základních práv a svobod nebo mezinárodních úmluvách, kterými je Česká republika vázána (např. Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod a další).

Přestože některé soudy zastávají názor, že nelze žalovat zároveň práva vyplývající z odpovědnosti za škodu a z ochrany osobnosti, protože by se v podstatě jednalo o stejný nárok, který by byl přiznán dvakrát²⁷, z judikatury je zřejmé, že domáhat se nezávisle na sobě těchto nároků možné je. Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí ze dne 26.6.2007 (sp. zn. 30 Cdo 154/2007) uvádí, že náhrada škody a náhrada v rámci ochrany osobnosti představují dva svébytné nároky podmíněné různou sférou ochrany. Stejně tak někteří autoři bez dalšího uvádí, že v případě vzniku hmotné a nehmotné újmy se nároky z odpovědnosti za škodu a z titulu ochrany osobnosti souběžně uplatňují.²⁸ Podstatou problému je fakt, že rozlišení náhrady škody a náhrady nemajetkové újmy je občanském zákoníku *de lege lata* značně nedůsledné.²⁹ Do rámce náhrady škody jsou zákonodárcem nesystematicky zařazeny i nároky čistě nemajetkové³⁰, tj. bolestné, ztížení společenského uplatnění a nárok na jednorázovou náhradu v případě úmrtí. V rámci ochrany osobnosti se řeší náhrada újmy nemajetkové v § 12 odst. 2, 3 ObčZ. a v souvislosti s odpovědností za škodu způsobenou neoprávněným zásahem do osobnostních práv je odkazováno na ustanovení o náhradě škody (v § 16 ObčZ.). Podle této systematiky bychom tedy mohli považovat nároky ze škody na zdraví jako nároky ve vztahu speciality vůči nárokům z ochrany osobnosti. V případech,

26 MACH, J. op. cit. sub. 28, str. 79

27 Např. Vrchní soud v Olomouci v usnesení ze dne 14.5.2008, sp. zn. 1 Co 201/2007, konstatoval, že: „práva z odpovědnosti za způsobenou škodu a z porušení osobnostních práv si zejména v dílčích nárocích na odškodnění bolestného a ztížení společenského uplatnění oproti právu na náhradu nemajetkové újmy značně konkurují, neboť jsou hodnoceny na základě zčásti totožných a zčásti velmi příbuzných skutkových údajů.“

28 Např. ŠUSTEK P., HOLČAPEK T. *Informovaný souhlas. Teorie a praxe informovaného souhlasu ve zdravotnictví*, str. 181

29 RYŠKA, M. Náhrada škody na zdraví a ochrana osobnosti. *Právní rozhledy*. 2009. č. 16. str. 591-593

30 Ústavní soud je v nálezu ze dne 4.5.2005, sp. zn. Pl.ÚS 16/04 označil za „náhradu škody za nemateriální újmu“

kdy se žalobci na základě stejné skutkové podstaty domáhají náhrady jak z titulu náhrady škody na zdraví, tak z titulu ochrany osobnosti, jedná se dle mého názoru o porušení zásady non bis in idem, protože soudy v podstatě v obou řízeních řeší stejný skutek, tj. stejné poškození zdraví, ať už nároky pojmenují jako jakkoliv.

Na druhou stranu je nutné si uvědomit, a Nejvyšší soud tento názor jednoznačně vyjádřil ve výše zmíněném rozhodnutí, že nároky poškozeného z titulu ochrany osobnosti mohou být mnohem širší než nároky z náhrady škody na zdraví. Zcela jistě se tak mohou vyskytnout situace, kdy ochrana osobnosti v určité souvislosti s poškozením zdraví své místo bude mít. Tak by tomu mohlo být v případě, kdy nároky uplatňované z titulu ochrany osobnosti budou kvalitativně odlišné od nároků z titulu náhrady škody, tj. poškozený bude například požadovat morální satisfakci (nejtypičtěji omluvu), kterou dle ustanovení o náhradě škody na zdraví požadovat nelze. Stejně tak si lze představit situaci, kdy by žaloby mohly vycházet ze stejné události, nárok by však uplatňovaly jiné osoby. Příkladem takové situace bude žaloba, kterou podají příbuzní poškozeného pacienta, kteří tak uplatní nárok z titulu ochrany osobnosti, když budou tvrdit, že poškozením zdraví jejich blízké osoby utrpěl život celé rodiny. Poškozený by navíc mohl uplatnit žalobu z titulu ochrany osobnosti tehdy, když by například před zákrokem neudělil informovaný souhlas, čímž by bylo zasaženo do jeho práva na svobodu rozhodování.

Lze tedy shrnout, že duplicitní uplatnění nároků možné je, ale pouze v případech, kdy náhrada nemateriální újmy nebude spadat pod speciální režim náhrady škody.

5. Závěr

Cílem mé práce bylo komplexní zpracování problematiky objektivní odpovědnosti, dále také zdůraznění problémů, které se v souvislosti s dokazováním v medicínskoprávních sporech mohou objevit, a v neposlední řadě také poukaz na to, jakým způsobem judikatura významně ovlivnila výklad pojmu okolnost mající původ v povaze věci. Domnívám se, že současný stav, kdy jsou zdravotnická zařízení nepřiměřeně zatížena a povinna hradit škodu i v situacích, kdy poskytnutí zdravotní péče proběhlo lege artis, s vynaložením veškeré opatrnosti a profesionality, kterou lze od lékařů očekávat, je neudržitelný. S úpravou objektivní odpovědnosti dle NOZ dochází k mnoha koncepčním změnám. Významnou změnu přináší i ust. § 2936, které stanoví, že odpovědnost ponese zdravotnické zařízení jen v případech, kdy škoda vznikne použitím vadné věci. Tím se dle mého názoru NOZ vrací k původnímu ratiu legis ust. § 421a a bude vítanou změnou pro všechna zdravotní zařízení.

6. Seznam použitých zdrojů

6.1 Seznam monografií, učebnic a článků

1. HECHTOVÁ, Alena. Zničili jste mi zdraví, plaťte. *Medical Tribune cz* [online], vyd. 21.2.2010 [26-02-2010]. Dostupné z [www http://www.tribune.cz/clanek/16641](http://www.tribune.cz/clanek/16641)
2. CÍSAŘOVÁ, D. SOVOVÁ, O. kol. *Trestní právo a zdravotnictví*. 2.upr. a rozš. vyd. Praha : Orac, 2004. 183 s. ISBN 80-86199-75-4.
3. ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M. a kol: *Občanský zákoník: komentář*, 2. vyd., Praha: C.H.Beck, 2009, 2 sv. ISBN 978-80-7400-108-6.
4. HOLČAPEK, T. Dokazování v medicínskoprávních sporech, 1.vyd., Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 211 s. ISBN 978-80-7357-643-1.
5. FIALA, J., KINDL, M. a kol., *Občanské právo hmotné*, 1. vyd., Plzeň: Nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, 718 s. ISBN 978-80-7380-058-1.
6. KNAPPOVÁ, M., ŠVESTKA J. a DVOŘÁK J. *Občanské právo hmotné*. 4. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: ASPI Publishing, 2006, 612 s. ISBN 80-7357-131-5.
7. MACH, J. Lékař a právo. *Praktická příručka pro lékaře a zdravotníky*, 1. vyd., Praha: Grada, 2010, 320 s. ISBN 978-80-247-3683-9.
8. ŠKÁROVÁ, M. Odpovědnost za škodu na zdraví pacienta způsobenou lékařem či zdravotnickým zařízením. *Zdravotnictví a právo*, 2008, číslo 3 – 4.
9. ELIÁŠ, K. Obsah, způsob a rozsah náhrady škody v soukromém právu II. *Právní rádce*. 2008. číslo 1.
10. ELIÁŠ, K. *Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek §1-487*. 1.vyd., Praha: Linde Praha, a. s. 2008, 2 sv. (1391, 1397-2639 s.). ISBN 978-80-7201-687-7.
11. VOJTEK, P. Odškodňování bolesti a ztížení společenského uplatnění, včetně nároků pozůstalých. *Zdravotnictví a právo*. 2008. číslo 3 – 4.
12. DOLEŽAL, A., DOLEŽAL, T. Několik poznámek k aktuálním rozhodnutím soudů ve

- věcech náhrady škody na zdraví a kompenzace imaterální újmy. *Právní rozhledy*. 2008. číslo 15.
13. DOSTÁL, O. Náhrada škody způsobené lékařským zákrokem – základní pravidla a problémy. *Právo a medicína*. 28.1.2002
 14. ŠUSTEK P., HOLČAPEK T. Informovaný souhlas. Teorie a praxe informovaného souhlasu ve zdravotnictví. 1. vyd. Praha: ASPI, 2007, 243 s. ISBN 978-80-7357-268-6.
 15. RYŠKA, M. Náhrada škody na zdraví a ochrana osobnosti. *Právní rozhledy*. 2009. č. 16.

6.2 Seznam judikatury

1. Rozsudek NS ČR ze dne 31. srpna 2004, sp. zn. 25 Cdo 2542/2003
2. Rozsudek NS ČR ze 31.3. 2010, sp. zn. 25 Cdo 4758/2008
3. Rozsudek NS ČR ze dne 30.10.2002, sp. zn. 25 Cdo 1003/2005
4. Rozsudek NS ČR ze dne 31.8.2004, sp zn. 25 Cdo 2542/2003
5. Usnesení NS ČR ze dne 22.3.2005, sp. zn. 7 Tdo 219/2005
6. Nález Pl. ÚS ČR 16/04 ze dne 4.5.2005, N 98/37 SbNU 321; 265/2005 Sb.
7. Usnesení VS v Olomouci ze dne 14.5.2008, sp. zn. 1 Co 201/2007
8. Nálezu Pl. ÚS ČR ze dne 4.5.2005, sp. zn. Pl.ÚS 16/04
9. Rozsudek NS ČR ze dne 29. července 2009, sp. zn. 25 Cdo 2046/2007
10. Rozsudek NS ČR ze dne 26. října 2006, sp. zn. 25 Cdo 1129/2005
11. Rozsudek NS ČR ze dne 26. května 2011, sp. zn. 25 Cdo 1240/2009
12. Stanovisko NS ČR ze dne 12.1.2011, sp. zn. Cpjn 203/2010
13. Rozsudek NS ČR ze dne 26.6.2007, sp. zn. 30 Cdo 154/2007